

EBH/272/2018

Év

2018

Védett tulajdonság:

Szexuális irányultság

Diszkrimináció területe

Közszolgáltatás

Diszkrimináció típusa

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés

Befejezőmód

Jogsértést megállapító döntés

A hatóság eljárását kezdeményező kérelmezők bepanaszolták a büntetés-végrehajtási intézetet, amelyben korábban együtt töltötték a büntetésüket (zárkatársak voltak). A kérelmezők - miután egyikük szabadult - az intézetben bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítettek. Az intézetben továbbra is a szabadságvesztés büntetését töltő kérelmező az élettársi kapcsolat bejegyzését követően kérelmezte az intézet parancsnokánál, hogy az az intézetből szabadult élettársával (a másik kérelmezővel) engedélyezze a kapcsolattartást. Az intézet azonban csak levelezés és telefonálás formájában tette lehetővé a kérelmezők kapcsolattartását, annak személyes formáját, a látogatást nem engedélyezte. A kérelmezők álláspontja szerint az intézet azért nem engedélyezte számukra a személyes kapcsolattartást (látogatást), mert bejegyzett élettársakként azonos nemű párt alkotnak, így velük szemben szexuális irányultságuk miatt megsértette az egyenlő bánásmód követelményét.

A hatóság a közigazgatási eljárás során azt vizsgálta, hogy a kérelmezők számára a személyes kapcsolattartás (látogatás) engedélyezésének hiánya a büntetés-végrehajtási intézetben a kérelmezők szexuális irányultságával állt-e összefüggésben. E szempontból a hatóság értékelte az intézet parancsnoka által előadott érveket, különös tekintettel az *egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.)* 19. §-ában foglalt bizonyítási szabályokra, illetve a kérelmezőkkel összehasonlítható helyzetben lévő személyekkel kapcsolatos bánásmód vizsgálatára.

Az Ebktv. 19. § (2) bekezdése értelmében a védett tulajdonság és a hátrány kérelmező általi valószínűsítése esetén a másik felet terheli annak bizonyítása, hogy a kérelmezővel szemben az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta. Jelen eljárásban a bepanaszolt intézetnek kellett bizonyítania, hogy a kérelmezőkkel szemben nem járt el diszkriminatív módon.

A kérelmezőkkel összehasonlítható helyzetben lévő személyekkel való bánásmód vizsgálata körében az intézetparancsnok nyilatkozatai alapján az volt megállapítható, hogy a házastársak és a különnemű élettársak, valamint a büntetésüket korábban együtt töltő hozzátartozók között általában engedélyezi a bepanaszolt intézet a személyes kapcsolattartást (látogatást). A hatóságnak azért kellett kizárólag a parancsnok ezen, általánosságban tett nyilatkozataira támaszkodnia, mert a hatóság által kért statisztikai adatokat az intézet az eljárás során nem szolgáltatotta miközben – a vonatkozó jogszabályok alapján – egyébként megállapítható volt, hogy a büntetés-végrehajtási intézetnek ezek az adatok a rendelkezésére álltak. A hatóság az intézet által nem szolgáltatott adatokat az eljárás során nyilvánvalóan nem tudta értékelni, így az intézetparancsnok nyilatkozata alapján azt tekintette az intézet általános, az esetek döntő többségében követett gyakorlatának, hogy a házastársak, illetve különnemű élettársak, valamint azon hozzátartozók esetében, akik korábban együtt töltötték a büntetésüket a személyes kapcsolattartást (látogatást) az intézet engedélyezi.

Előzőeken túl a hatóságnak értékelnie kellett az intézet arra vonatkozó érvelését is, hogy a kapcsolattartás korlátozásában alapvetően biztonsági szempontok játszottak szerepet. Az intézetparancsnok ezzel összefüggésben említette például, hogy a személyes érintkezés lehetőséget ad tiltott tárgyak bejuttatására, előfordul, hogy a beléptetés során alkalmazott biztonsági szabályokat a hozzátartozók kijátsszák, továbbá emeli a kockázatot, ha a hozzátartozó az intézet építészeti, helyi sajátosságait is ismeri. A hatóság előzőekkel kapcsolatos értékelése szerint a fenti kockázati tényezők valamennyi olyan esetben fennállnak, amikor hozzátartozók korábban együtt (a bepanaszolt

intézetben, egy időben) töltötték a büntetésüket. Az intézetparancsnok nyilatkozata értelmében ugyanakkor a korábban a büntetésüket együtt töltő hozzátartozók esetében általában engedélyezték a kapcsolattartást. A hatóság álláspontja szerint az intézetparancsnok nyilatkozata alapján semmilyen, a kérelmezők esetében fennálló olyan speciális, illetve konkrét biztonsági kockázat nem volt azonosítható, amely eltérne a korábban a bepanaszolt büntetés-végrehajtási intézetben a büntetésüket együtt töltő személyek esetében meglévő kockázattól, amely esetekben tehát általánosságban engedélyezett a személyes kapcsolattartás.

Az előzőeken túl az eljárást lezáró határozatában a hatóság hivatkozott az Európai Tanács Miniszteri Bizottságának 2006. január 11-én elfogadott, az Európai Börtön szabályokról szóló (2006) 2. számú ajánlásában foglalt 5. alapelvre, amely értelmében a börtön körülményeket (*life in prison*) a lehető legnagyobb mértékben közelíteni kell a szabad közösségi élet (*life in the community*) pozitív körülményeihez. A büntetés-végrehajtási intézetekben a büntetésüket töltő személyek nem csupán fogvatartottak, hanem társas kapcsolatokkal, hozzátartozókkal rendelkező emberek. A hozzátartozókkal való kapcsolattartás pedig a fenti alapelv érvényesülése, a börtönártalmak csökkentése és a büntetés letöltését követő reintegráció szempontjából alapvető jelentőségű. A kérelmezők esetében a hozzátartozói minőséget megalapozó bejegyzett élettársi kapcsolat – a házassághoz hasonlóan – pedig az egyik legszorosabb emberi kötelék. A hatóság a határozatában elismerte, hogy a büntetés-végrehajtási intézet rendje, illetve a fogvatartás biztonsága olyan szempontok, amelyekre a büntetés-végrehajtási intézeteknek, így a konkrét ügyben bepanaszolt büntetés-végrehajtási intézetnek is különös figyelemmel kell lennie és amelyek adott esetben a kapcsolattartás korlátozásának az indokául szolgálhatnak. Tárgyi ügyben azonban a bepanaszolt intézet nyilatkozatai, illetve szolgáltatott adatok nem támasztották alá, hogy a kérelmezők ezen okok miatt nem tarthatták egymással személyesen a kapcsolatot, vagyis, hogy a kérelmezők esetében nem a szexuális irányultságuk miatt került sor a kapcsolattartás korlátozására.

A büntetés-végrehajtási intézet tehát nem tudta bizonyítani, hogy az a körülmény, hogy a kérelmezők egymással személyesen nem tarthatnak kapcsolatot (az intézetben továbbra is büntetését töltő kérelmező nem fogadhatja látogatóként az intézetből már szabadult élettársát) nem a kérelmezők szexuális irányultságával állt összefüggésben. A hatóság ezért megállapította, hogy a bepanaszolt intézet a kérelmezőkkel szemben szexuális irányultságuk miatt megsértette az egyenlő bánásmód követelményét azzal, hogy a személyes kapcsolattartást (látogatást) a számukra nem tette lehetővé. Az intézet ezzel a kérelmezőkkel szemben az Ebktv. 8. § m) pontja szerinti közvetlen hátrányos megkülönböztetést alkalmazott. A hatóság ezért elrendelte a jogszertár állapot megszüntetését. Továbbá elrendelte a jogszertár és

A hatóság az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt alkalmazott szankció megállapítása során figyelembe vette, hogy a jogsértő állapot 2018 februárja óta fennállt és a büntetés-végrehajtási intézet a hatósági eljárás során is úgy nyilatkozott, hogy azon a jövőben sem kíván változtatni. A jogsértő állapotnak a fent hivatkozott időponttól kezdődő folyamatos fennállására tekintettel a hatóság elrendelte a jogsértő állapot megszüntetését (Ebktv. 17/A. § a) pont). A jogsértő állapot megszüntetése körében tett tényleges intézkedések megválasztását ugyanakkor a hatóság az intézetre bízta azzal, hogy a kérelmezők esetében fennálló konkrét, egyéni szempontok alapos vizsgálatát és mérlegelését követően tegyen intézkedéseket a kérelmezők személyes kapcsolattartását illetően. Ezen túl, a generális és a speciális prevenció szempontjaira figyelemmel a hatóság a jogerős határozatának 30 napra történő közzétételét rendelte el az intézet és a hatóság honlapján (Ebktv. 17/A. § (1) bekezdés c) pont). Ez utóbbit a hatóság különösen fontosnak tartotta azért is, hogy felhívja a figyelmet a heteroszexuálistól eltérő szexuális irányultságú, bejegyzett élettársi kapcsolatban élő személyekkel szembeni egyenlő bánásmód fontosságára. Ezen túl a hatóság – a határozat közzétételével – fel kívánta hívni a nyilvánosság figyelmét arra is, hogy az egyenlő bánásmód követelményét a büntetés-végrehajtási intézeteknek a fogvatartottakkal szemben meg kell tartani, a szabadságvesztés büntetés végrehajtása során a szexuális irányultsága miatt senkit sem érhet hátrány.

(2018. júniusi döntés)

A döntéssel szemben a büntetés-végrehajtási intézet nem élt jogorvoslattal.